

Euro Birdwatch 2009

Ellen de Bruin & Frank van Groen

FOTO: RICARDO VAN DIJK, kleine wijf, 01-08-2009

Birdwatch brengt de achteruitgang van trekvogels zoals Boerenzwaluw onder de aandacht

Dit jaar was het thema van de Euro Birdwatch de campagne 'Born to Travel' van BirdLife International, een actie om meer aandacht voor trekvogels te krijgen. Miljoenen vogels trekken ieder najaar duizenden kilometers naar het zuiden, een reis die niet zonder gevaren is. Intensieve landbouw, illegale jacht en klimaatverandering zijn voorbeelden van de bedreigingen waar trekvogels mee te maken krijgen. Een groot aantal soorten trekvogels gaat door toedoen van de mens snel in aantal achteruit. Daaronder zijn veel soorten die tot voor kort heel gewoon waren in ons land, zoals Zomertortel (achteruitgang 85%), Boerenzwaluw (50%) en Grutto (60%).

Er werd een tellint ingericht langs het Trekvogelpad, een 380 kilometer lang wandelpad van Enschede naar Bergen aan Zee. Over de volle lengte van het pad werden op zaterdag 3 oktober tellingen verricht door ca. 1000 vogelwerkgroepen uit heel Nederland. De coördinatie was in handen van Vogelbescherming Nederland.

Op de ochtend van 3 oktober stonden zes enthousiaste leden van de Vogelwerkgroep Amsterdam (Kees-Jan van Bergeijk, Frank van Groen, Joost Hartog, Jip Louwe Kooijmans, Evert Pellenkofft en Zweitse Scheeringa) vogels te tellen bij het speciaal voor de Birdwatch ingerichte trekpunt Polder IJdoorn, een mooie locatie gelegen op het Trekvogelpad. Er is vijf uur lang geteld, tussen 7 en

12 uur. Een verslaggever van het Radio1 journaal stuurde tussen 8 en 9 uur 'live' twee vogelberichten de ether in. Een nadere impressie van het trekfelgebeuren is rond het middaguur uitgezonden.

Het weer op deze zaterdag was niet al te best. Het was geheel bewolkt en af en toe viel wat motregen. Wel was het zicht prima. Ondanks de harde wind uit zuid-zuidwestelijke richting vlogen er af en toe toch een paar vogels langs. Zang- en roofvogels, die zoveel mogelijk boven land vliegen, hadden duidelijk last van de wind.

De eerste uren vlogen een kleine 2000 Grauwe Ganzen in kleine groepjes vanaf de slaappleats Kinseldam naar de foerageergebieden in Waterland. Hiertussen bevonden zich ook enkele honderden Brandganzen. In Polder IJdoorn zaten twee Grote Zilverreigers, twee Zilverplevieren, drie Bontbekplevieren, zes Bonte Strandlopers en een Rosse Grutto.

Na vijf uur tellen was iedereen enigszins onderkoeld geraakt, ondanks de rijkelijk vloeiende koffie en de vele stroopwafels. Een ommetje naar de het plasdrasgebied in Polder IJdoorn in twee ploegen was dan ook een welkome onderbreking van de telling.

Ook op de Vijfhoek werd geteld, van 7.35 tot 11:50 uur, door Willem van der Waal, Ellen de Bruin, Ricardo van Dijk en Guus van Duin. Hier vlogen enkele eerste wintergasten over en was een roepende Goudvink ter plaatse. Wat vooral opvalt is het enorme aantal

Tabel 1. Resultaten Polder IJdoorn Et Vijfhoek, Euro Birdwatch 2009

	IJdoorn	Vijfhoek	Totaal
1. Fuut		7	7
2. Blauwe Reiger	2		2
3. Aalscholver	16	25	41
4. Knobbelzwaan		1	1
5. Grauwe Gans	2	31	33
6. Rotgans		16	16
7. Nijlgans		4	4
8. Smient	9	17	26
9. Kraakeend	2	12	14
10. Wintertaling	5	6	11
11. Wilde Eend	49	2	51
12. Pijlstaart		29	29
13. Kuifeend	30	14	44
14. Nonnetje		1	1
15. Middelste Zaagbek		7	7
16. Havik		1	1
17. Sperwer	2	1	3
18. Buizerd		1	1
19. Smelleken		1	1
20. Scholekster		2	2
21. Kievit	41		41
22. Watersnip	8	4	12
23. Wulp	3	3	6
24. Kokmeeuw	80	2914	2994
25. Stormmeeuw	2	54	56
26. Kleine Mantelmeeuw	4	19	23
27. Zilvermeeuw	3	45	48
28. Grote Mantelmeeuw	7	7	7
29. Visdief		2	2
30. Stadsduif	1		1
31. Houtduif	7	1	8
32. Grote Bonte Specht		1	1
33. Boerenzwaluw	1		1
34. Graspieper	11		11
35. Grote Gele Kwikstaart		3	3
36. Witte Kwikstaart	32	9	41
37. Merel	8		8
38. Zanglijster		8	8
39. Gaai	7		7
40. Kauw		2	2
41. Spreeuw	286	30	316
42. Vink	2	3	5
43. Groenling	3		3
44. Putter		26	26
45. Sijs		1	1
46. Kneu	122		122
47. Rietgors	10	1	11
Aantal soorten	29	38	47
Aantal individuen	755	3311	4066

Kokmeeuwen dat vanaf de Vijfhoek werd gezien (bijna 3000), terwijl er maar mondjesmaat Kokmeeuwen over Polder IJdoorn vlogen. Zangvogels zoals Graspieper, Witte Kwikstaart, Merel, Spreeuw, Kneu en Rietgors vlogen juist vaker over Polder IJdoorn. De aantallen waren niet groot.

FOTO: MARIANNE SLOT, aandammergouw, 10-08-2009

De Spreeuw staat op nummer 2 van de Amsterdamse Top tien en landelijk zelfs op nummer 1

De resultaten van beide tellingen werden telefonisch doorgegeven aan Vogelbescherming Nederland. In totaal werden 47 soorten en 4066 individuen waargenomen. De verdeling over beide telposten staat in Tabel 1.

Een vergelijking van de landelijke Top tien met die van het totaal van Amsterdam wordt gegeven in Tabel 2. Drie soorten uit de landelijke Top tien komen ook voor in die van Amsterdam: Spreeuw, Kokmeeuw en Kievit. Uit deze tabel blijkt dat ten opzichte van vorig jaar vooral het aantal kleine vogels veel lager lag. Dit heeft uiteraard te maken met de tegenwind dit jaar, waar kleine vogels naar verhouding meer last van hebben dan grote vogels. Trekvogels zijn immers niet gek.

Literatuur

Ben van der J. & F. van Groen. Euro Birdwatch 2007. De Gierzwaluw jg. 45 (3): 16-18.

Ben van der J. & F. van Groen. World Birdwatch 2008. De Gierzwaluw jg. 46 (4): 24-25.

Tabel 2. Top tien Euro Birdwatch, regionaal en landelijk

	Amsterdam	2009	Nederland	2009	Nederland	2008
1	Kokmeeuw	2.994	Spreeuw	34.198	Vink	241.979
2	Spreeuw	316	Kokmeeuw	16.244	Spreeuw	138.381
3	Kneu	122	Grauwe Gans	11.371	Graspieper	31.383
4	Stormmeeuw	56	Scholekster	10.183	Kokmeeuw	28.799
5	Wilde Eend	51	Kievit	7.465	Bonte Strandloper	21.148
6	Zilvermeeuw	48	Vink	7.023	Koperwiek	17.312
7	Kuifeend	44	Graspieper	7.731	Kievit	17.153
8	Aalscholver	41	Bergeend	5.710	Aalscholver	15.980
9	Kievit	41	Wulp	4.366	Grauwe Gans	12.956
10	Witte Kwikstaart	41	Houtduif	3.171	Scholekster	11.301

Gierzwaluwkolonie Burgerziekenhuis gered

Gerard Schuitemaker

Op 1 oktober 2009 bereikte de Gierzwaluwwerkgroep alarmerende berichten van bewoners in de nabijheid van het Burgerziekenhuis: de dakpannen waren verwijderd. Omdat Stadsdeel Oost-Watergraafsmeer tot voor kort in dit gebouw huide, benaderden we de afdeling Milieu. Medewerkster Gerda Menkveld, die we reeds kenden, bleek niet op de hoogte van de verbouwing. Het Stadsdeelkantoor is verkocht aan Aedes Real Estate. De Dienst Ruimtelijke Ordening werd op de hoogte gebracht. Zij betreurden de zaak zeer, maar konden niets doen.

FOTO: GERARD SCHUITEMAKER

Foto van de werkzaamheden

Een bewoner schakelde de Algemene Inspectiedienst in. Deze dienst had op dat moment geen inspecteurs in dienst. Dus werd de politie ingeschakeld. De agent belde mij met de vraag waarop hij moest letten. Vervolgens maakte hij rapport op van de situatie.

De directie van Aedes werd bij de officier van justitie ontboden. Die zag geen aanleiding tot vervolging, vanwege de onbekendheid met het bestaan van broedende vogels. De Gierzwaluwwerkgroep eiste een onderhoud met de projectleider. Er werd snel contact gelegd met Thijs Croon, die gevoelig bleek voor onze argumenten. Margriet de Hooge en ik hadden op 7 oktober een afspraak in het gebouw zelf. Wij zagen aan de ontwerptekeningen dat de bedoeling was de openingen onder de boeidelen af te sluiten. De Gierzwaluwen zouden niet meer kunnen broeden.

Aedes wil het Burgerziekenhuis renoveren naar de oude staat en inrichten als hotel. Dit hotel moet een voorbeeld worden van een zo beperkt mogelijk gebruik van energie. Waar mogelijk zal het gebouw worden geïsoleerd. Wel wordt het dak van het gebouw tachtig centimeter opgelicht om een goede hoogte te krijgen voor de kamers op de bovenste verdieping.

Wij zagen de voorbereidingen voor deze werkzaamheden. Het dak was in drie delen verdeeld die stapsgewijs werden opgekrikt. Onze werkgroep wees Croon op artikel 11 van de Flora & Faunawet: nesten van Gierzwaluwen zijn - ook na de broedtijd - beschermd! Dit was bij Aedes niet bekend. Ook het bestaan van de broedvogelkolonie was niet bekend. Daarop brachten wij Thijs Croon in contact met Gerda Menkveld. Zij excuseerde zich voor het niet informeren over deze beschermde vogelsoort. Croon heeft ons beloofd de boeidelen in oude staat te handhaven; aan de achterzijde is door het stadsdeel enkele jaren geleden loodslabbe aangebracht. Croon beloofde na reparatie van de boeidelen de slabbe niet meer aan te brengen.

Naast het toekomstig hotel komt nieuwbouw. In dit gebouw worden neststenen toegepast.

Door het snel reageren van de bewoners en Rinus Nieuwstad van de VWGA Commissie Bescherming en door het overleg met alle partijen zijn goede afspraken gemaakt.